

อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ชีวิตในฐานะการเดินทางทางน้ำในเซียมซี ของพระอารามหลวง ชั้นเอก ภาคเหนือตอนล่าง* CONCEPTUAL METAPHOR OF LIFE AS A WATER JOURNEY IN FORTUNE STICK TEXTS OF FIRST-CLASS ROYAL TEMPLES IN THE LOWER NORTHERN REGION OF THAILAND

รัชดา มาอากาศ

Ratchata Maakat

คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา พิษณุโลก ประเทศไทย

Faculty of Business Administration and Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Lanna, Phitsanulok, Thailand

Corresponding author E-mail: natayu_m@hotmail.com

Tel: 061-536-2647

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ “ชีวิตในฐานะการเดินทางทางน้ำ” ที่ปรากฏในเซียมซีของพระอารามหลวงชั้นเอกในเขตภาคเหนือตอนล่าง ใช้แนวคิดอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างภาษา ความคิด และโลกทัศน์ ข้อมูลวิจัย ประกอบด้วย เซียมซี จำนวน 56 ใบ ซึ่งคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากพระอารามหลวงชั้นเอกภาคเหนือตอนล่าง การวิจัยใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ร่วมกับการวิเคราะห์การถ่ายโยงมนทัศน์ (conceptual mapping) ระหว่างแหล่งต้นทางและแหล่งปลายทาง พิจารณาองค์ประกอบเชิงอุปลักษณ์ ความหมาย และความสัมพันธ์เชิงมนทัศน์ที่ปรากฏในตัวบท ผลการวิจัยพบว่า อุปลักษณ์ “ชีวิต คือ การเดินทางทางน้ำ” ถูกสร้างขึ้นอย่างเป็นระบบผ่านองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ เรือ ผู้พาย สายน้ำ กระแสน้ำ คลื่นลม และจุดหมายปลายทาง ซึ่งล้วนทำหน้าที่แทนมนทัศน์เกี่ยวกับตัวตนมนุษย์ การดำเนินชีวิต อุปสรรค ความไม่แน่นอน และเป้าหมายแห่งความสำเร็จหรือความสมหวัง อุปลักษณ์ดังกล่าวสะท้อนโลกทัศน์แบบพุทธที่เน้นความไม่จีรัง การดำรงอยู่ภายใต้กฎแห่งเหตุปัจจัย การยอมรับสภาวะที่ไม่อาจควบคุมได้ แสดงให้เห็นความเปราะบางของมนุษย์ท่ามกลางกระแสแห่งโชคชะตาและความเปลี่ยนแปลงของชีวิต ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า เซียมซีมิได้ทำหน้าที่เพียงเป็นเครื่องมือทำนายโชคชะตา หากแต่เป็นวาทกรรมทางวัฒนธรรมที่มีบทบาทในการประกอบสร้างและถ่ายทอดกรอบความคิดเกี่ยวกับชีวิตผ่านระบบอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์อย่างเป็นพลวัต ข้อค้นพบดังกล่าวมีนัยสำคัญทั้งในเชิงทฤษฎีและเชิงวัฒนธรรม คือ ขยายองค์ความรู้ด้านอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ในบริบทวาทกรรมศาสนาไทย และสะท้อนบทบาทของภาษาในการกำหนดการรับรู้ การตีความ และการให้ความหมายต่อประสบการณ์ชีวิตของผู้คนในสังคมไทย

คำสำคัญ: อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์, การเดินทางทางน้ำ, เซียมซี, พระอารามหลวงชั้นเอก

Abstract

This research investigates the conceptual metaphor “LIFE AS A WATER JOURNEY” in siamsi fortune verses collected from first-class royal temples in the lower northern region of Thailand. Drawing upon the framework of Conceptual Metaphor Theory, the study examines the

* Received 17 April 2026; Revised 8 May 2026; Accepted 21 May 2026

relationship between language, thought, and worldview. The data consist of 56 purposefully selected siamsi verses. Employing a qualitative research approach, the study utilizes content analysis and conceptual mapping to examine the mapping between the source and target domains, metaphorical elements, and conceptual relationships within the texts. The findings reveal that the metaphor “LIFE AS A WATER JOURNEY” is systematically constructed through key components, including the boat, the rower, the water, the current, wind waves, and the destination. These elements represent human identity, the process of living, obstacles, uncertainty, and success or fulfillment. The metaphor reflects a Buddhist worldview emphasizing impermanence (Anicca), existence under the law of causality, and the acceptance of uncontrollable conditions, highlighting human vulnerability amidst the currents of fate and life’s changes. The results suggest that siamsi functions not merely as a tool for divination, but as a cultural discourse that constructs and transmits conceptual frameworks of life through a dynamic metaphorical system. These findings hold both theoretical and cultural significance, as they expand the body of knowledge regarding conceptual metaphors in Thai religious discourse and demonstrate the role of language in shaping perceptions, interpretations, and the meanings attributed to life experiences within Thai society.

Keywords: Conceptual Metaphor, Water Journey, Siamsi, First-Class Royal Temples

บทนำ

ภาษาไม่ได้ทำหน้าที่เพียงเป็นเครื่องมือสื่อสารข้อมูลเท่านั้น แต่หากแต่เป็นกลไกสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างกำหนดกฎเกณฑ์และจัดระเบียบความหมายของประสบการณ์มนุษย์ โดยเฉพาะในบริบทของความเชื่อและศาสนา ซึ่งมนุษย์ต้องเผชิญกับปรากฏการณ์ที่มีลักษณะนามธรรม ไม่สามารถรับรู้หรืออธิบายได้โดยตรง เช่น ชีวิต โชคชะตา ความทุกข์ และความไม่แน่นอน เหตุดังกล่าวข้างต้น มนุษย์จึงต้องอาศัย “อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์” เป็นเครื่องมือทางปัญญาในการทำให้สิ่งนามธรรมเหล่านี้ ให้สามารถเข้าใจได้โดยผ่านประสบการณ์รูปธรรมที่คุ้นเคย ตามแนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ (Conceptual Metaphor Theory) มนุษย์มิได้ใช้ภาษาเชิงอุปลักษณ์เพียงเพื่อความสละสลวยทางวรรณศิลป์แต่ยังใช้เป็นอุปลักษณ์เป็นโครงสร้างพื้นฐานของความคิด อุปลักษณ์จึงไม่ได้เป็นเพียงกลวิธีทางวรรณศิลป์แต่เป็นการใช้ถ้อยคำเปรียบเทียบในชีวิตประจำวัน (Lakoff, G. & Johnson, M., 1980) การจัดหมวดหมู่ ทั้งกล่าวว่าอุปมาและนามนัยเป็นกลไกสำคัญในการจัดโครงสร้างความคิดและภาษา ไม่ใช่เพียงแค่กลวิธีทางวาทศิลป์ (Lakoff, G., 1985) เพื่อศึกษาเรื่องความรู้ความเข้าใจของมนุษย์ (Cognitive Science) อุปลักษณ์เกิดขึ้นได้จากภาษาในชีวิตประจำวันของมนุษย์และไม่ได้มีเพียงรูปแบบโครงสร้างทางภาษาที่เปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่งเท่านั้น แต่อุปลักษณ์ยังสามารถสะท้อนถึงระบบความคิดและประสบการณ์ต่าง ๆ โดยมาจากการเชื่อมโยงความหมายระหว่าง วงความหมายต้นทาง (Source Domain) ไปสู่วงความหมายปลายทาง (Target Domain) ซึ่งกระบวนการถ่ายโยงความหมายของอุปลักษณ์จากต้นทางกับความหมายของรูปภาษาปลายทาง สะท้อนความสัมพันธ์กันโดยเกิดจากการรับรู้จากประสบการณ์ตรง (วรรณะรัตน์ ไชยวงศ์ และคณะ, 2568) อุปลักษณ์จึงเป็นผลผลิตที่สะท้อนให้เห็นกระบวนการคิด การทำความเข้าใจ และการเรียนรู้จากประสบการณ์นามธรรมไปเปรียบเทียบกับอีกมโนทัศน์หนึ่งที่เป็นรูปธรรม (วรรณณา เพ็ชรกิจ, 2551) กล่าวอีกนัยคือ มโนอุปลักษณ์ทำหน้าที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานทางความคิดของมนุษย์ในการรับรู้โลกในขณะที่ถ้อยคำอุปลักษณ์เป็นเครื่องมือทางภาษาที่ใช้สะท้อนและถ่ายทอดความคิด โดยมนุษย์ใช้ระบบวิธีการคิดที่เป็นอุปลักษณ์ สะท้อนผ่านการมองโลกและการสื่อสารด้วยภาษา โดยใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ในชีวิตประจำวัน คุณสมบัติทางความหมายที่

เป็นต้นแบบนี้เองสามารถใช้เสมือนจุดอ้างอิงทางมนทัศน์และอาจเป็นคำตอบสำหรับการตีความถึงพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางความคิดและการให้ความหมายได้ (พิชญ์สินี เสถียรธราดล และอรทัย ชินอัครพงศ์, 2560) กระบวนการคิดดังกล่าวนี้เองสอดคล้องกับงานวิจัยของณรงค์กรณ รอดทรัพย์ ที่ศึกษามโนอุปลักษณ์แสดงความหวัง ความใฝ่ฝัน หรือจินตนาการในภาษาไทย พบว่า มโนอุปลักษณ์สะท้อนให้เห็นมนทัศน์อารมณ์หวัง ความใฝ่ฝันหรือจินตนาการของเจ้าของภาษาด้วย มนุษย์จึงใช้อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์เป็นเครื่องมือในการทำให้สิ่งเหล่านี้เข้าใจได้ผ่านประสบการณ์รูปธรรม หนึ่งในอุปลักษณ์ที่ปรากฏอย่างเด่นชัด คือ “ชีวิตในฐานะการเดินทางทางน้ำ” ซึ่งเป็นการนำประสบการณ์เกี่ยวกับการล่องเรือ กระแสน้ำ คลื่นลม และจุดหมายปลายทาง มาใช้เป็นกรอบในการทำความเข้าใจชีวิต (ณรงค์กรณ รอดทรัพย์, 2561) ยังสอดคล้องกับงานการวิจัยของ ปราโมทย์ ระวิน และรัตนชัย ปรีชาพงศ์กิจ ที่พบว่า มโนอุปลักษณ์ “น้ำ” ในสำนวนไทยนั้นมีพบหลายรูปแบบ น้ำ คือ การเปลี่ยนแปลง น้ำ คือ พื้นที่ น้ำ คือ ความสอดคล้องกลมกลืน น้ำ คือ ความสัมพันธ์ น้ำ คือ เวลา น้ำ คือ สิ่งขัดขวางและคุกคาม น้ำ คือ ความอ่อนคลายและมีชีวิตชีวา น้ำ คือ สำคัญ ผลประโยชน์และความสมบูรณ์ น้ำ คือ ความเหลวไหลและล้มเหลว น้ำ คือ ความรู้ความสามารถ และน้ำ คือ ความดั่งมและบริสุทธิ์ (ปราโมทย์ ระวิน และรัตนชัย ปรีชาพงศ์กิจ, 2568) อุปลักษณ์ชีวิต คือ การเดินทางทางน้ำนี้มีนัยสำคัญเชิงโครงสร้างเนื่องจากองค์ประกอบต่าง ๆ ของการเดินทางทางน้ำสามารถถูกจับคู่กับมิติของชีวิตได้อย่างเป็นระบบ เช่น เรือ แทนตัวบุคคล กระแสน้ำแทนสภาพแวดล้อม คลื่นลมแทนอุปสรรค และจุดหมายแทนความสำเร็จหรือเป้าหมายของชีวิต นอกจากนี้ อุปลักษณ์ดังกล่าวยังสอดคล้องกับโลกทัศน์แบบพุทธที่เน้นความไม่เที่ยง (อนิจจัง) ความเป็นทุกข์ (ทุกขัง) และการยอมรับสภาวะของชีวิต การเปรียบชีวิตเป็นการล่องเรือในกระแสน้ำจึงมิใช่เพียงภาพเปรียบเทียบเชิงภาษา หากแต่เป็นการสร้างกรอบความคิดที่ทำให้มนุษย์เข้าใจชีวิตในฐานะสิ่งที่ต้องเผชิญกับความผันผวน ควบคุมได้เพียงบางส่วน และต้องอาศัยความพยายาม ความอดทน และปัญญาในการดำเนินไป

สังคมไทย “เชียมซี” ถือเป็นวาทกรรมสำคัญที่สะท้อนการใช้ภาษาเชิงอุปลักษณ์อย่างเข้มข้นและมีนัย เชียมซีเองมิได้เป็นเพียงเครื่องมือในการทำนายโชคชะตาเท่านั้น หากแต่เป็นระบบการสื่อสารที่ถ่ายทอดโลกทัศน์ ความเชื่อ และกรอบความคิดเกี่ยวกับชีวิตผ่านถ้อยคำ ที่มีลักษณะกึ่งกวีนิพนธ์และกึ่งคำสอนทางศาสนา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชัชศรีณย์ จิตคงคา พบว่า แนวคิดในใบเชียมซีครอบคลุมทั้งแนวคิดทางพุทธ ค่านิยมแบบจีนและแนวคิดร่วมสมัย เช่น การเข้าใจเรื่องกรรม การยึดมั่นคุณธรรม การเปลี่ยนแปลงตนเองการใช้สติและเหตุผล การให้คุณค่ากับครอบครัว การยอมรับความไม่แน่นอน การมีศรัทธาเป็นแรงผลักดัน ความหวังเป็นพลังชีวิต การตระหนักในบุญ - บาป และการให้ความหมายแก่ถ้อยคำในฐานะคำสอนชีวิต (ชัชศรีณย์ จิตคงคา, 2568) เชียมซีที่ได้รับความนิยม แม้เชียมซีจะมีบทบาทสำคัญในฐานะวาทกรรมที่สะท้อนโครงสร้างความคิดของสังคมไทย แต่อย่างไรก็ตาม การศึกษาที่ผ่านมายังขาดการลงลึกในมิติของภาษาศาสตร์เชิงปริชาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บริบทของชุดข้อความเชียมซีในพื้นที่ “ภาคเหนือตอนล่าง” ซึ่งเป็นพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำสายหลักของประเทศ วิถีชีวิตของผู้คนในภูมิภาคนี้ผูกพันกับสายน้ำมาอย่างยาวนาน ทั้งในมิติของการตั้งถิ่นฐาน การเกษตร และการคมนาคม ประสบการณ์ทางภูมิศาสตร์นิเวศเช่นนี้ย่อมมีอิทธิพลอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ต่อการหล่อหลอมระบบความคิดและการประกอบสร้างความหมายของชีวิต การเอกศึกษาเชียมซีจากพระอารามหลวงชั้นเอกในพื้นที่นี้ จึงไม่เพียงแต่จะได้ข้อมูลจากแหล่งที่มีความน่าเชื่อถือและเป็นศูนย์กลางทางจิตวิญญาณ แต่ยังเป็นภาพสะท้อนที่ชัดเจนที่สุดของการใช้อุปลักษณ์ ‘ชีวิต คือ การเดินทางทางน้ำ’ ที่หยั่งรากลึกในรากฐานทางภูมิวัฒนธรรมของสังคมไทย

งานวิจัยนี้จึงมีความสำคัญในเชิงวิชาการอย่างยิ่ง เนื่องจากการมุ่งวิเคราะห์อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ “ชีวิตในฐานะการเดินทางทางน้ำ” ในเชียมซี ไม่เพียงแต่พิจารณาระดับถ้อยคำเท่านั้น หากแต่ลงลึกถึงระดับโครงสร้างความคิด และการจับคู่มนทัศน์ (Conceptual mapping) อันเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความหมาย การศึกษานี้จะช่วยขยายองค์ความรู้ด้านภาษาศาสตร์เชิงปริชาน (cognitive linguistics) ในบริบทภาษาไทย พร้อมทั้งเปิดมุมมองใหม่ในการทำความเข้าใจเชียมซีในฐานะ “ระบบวาทกรรม” ที่มีบทบาทในการกำหนดกรอบการรับรู้และการตีความชีวิตของมนุษย์ ยิ่งไปกว่า

นั้น ผลการวิจัยยังสามารถเชื่อมโยงไปสู่การทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษา ความคิด และวัฒนธรรมในสังคมไทยได้อย่างลึกซึ้ง แสดงให้เห็นการใช้ภาษาเชิงอุปลักษณ์มิได้เป็นเพียงการเลือกใช้ถ้อยคำ หากแต่เป็นกระบวนการทางปัญญาที่สะท้อนและหล่อหลอมวิถีคิดของมนุษย์ในระดับโครงสร้าง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ “ชีวิตในฐานะการเดินทางทางน้ำ” ในใบเขียนซี
2. เพื่ออธิบายการจับคู่มนทัศน์และระบบความหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม เงื่อนไข และผลลัพธ์ของชีวิตที่ปรากฏในเขียนซี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยมุ่งเน้นการศึกษา การใช้อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์เกี่ยวกับการเดินทางในบทเขียนซี ผ่านการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ที่อิงแนวการวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) ผสมกับกรอบแนวคิดอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์เพื่อให้เกิดความลึกซึ้งในการวิเคราะห์และอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างภาษา ความคิด และวัฒนธรรม

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่

1.1 การสำรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ ภาษาศาสตร์เชิงปริชาน เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อกำหนดแนวทางในการจำแนกและตีความอุปลักษณ์ที่ปรากฏในบทเขียนซี

1.2 การรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

ผู้วิจัยได้เดินทางเก็บรวบรวมบทเขียนซีจากวัดพระอารามหลวงชั้นเอกในเขตภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 2 วัด ได้แก่ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก และวัดพระศรีมหาธาตุวรวิหาร ตำบลศรีษณาลัย อำเภอศรีษณาลัย จังหวัดสุโขทัย โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบครอบคลุมทั้งประชากร (total population) กล่าวคือ เก็บรวบรวมเขียนซีครบทุกใบของแต่ละวัด วัดละ 28 ใบ รวมทั้งสิ้น 56 ใบ ซึ่งใช้เป็นข้อมูลหลัก (primary data) สำหรับการวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ร่วมกับกรอบแนวคิดอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 การอ่านและจำแนกข้อมูล (Data Familiarization and Categorization)

ผู้วิจัยทำการอ่านบทเขียนซีทั้งหมดอย่างละเอียดหลายรอบ เพื่อทำความเข้าใจเนื้อหาโดยรวม และระบุข้อความที่มีลักษณะเป็นอุปลักษณ์ โดยเฉพาะอุปลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับ “การเดินทาง” เช่น การล่องเรือ การเผชิญลมและคลื่น การข้ามฟาก และการล่องลอย

2.2 การวิเคราะห์เชิงมนทัศน์ (Conceptual Metaphor Analysis)

ผู้วิจัยวิเคราะห์โครงสร้างอุปลักษณ์โดยพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างขอบเขตต้นทาง (source domain) และขอบเขตปลายทาง (target domain) เพื่ออธิบายการถ่ายโอนความหมาย (mapping) เช่น การใช้ “นาวา” แทนชีวิต หรือ “ลมและคลื่น” แทนเหตุและปัจจัย

2.3 การตีความเชิงความหมายและวัฒนธรรม (Interpretation)

ผู้วิจัยตีความอุปลักษณ์ที่พบในเชิงลึก โดยเชื่อมโยงกับบริบททางวัฒนธรรม ความเชื่อ และแนวคิดทางพุทธศาสนา เพื่ออธิบายโลกทัศน์ที่สะท้อนผ่านภาษาในเขียนซี

2.4 การสังเคราะห์และอภิปรายผล (Synthesis and Discussion)

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์มาสังเคราะห์เป็นประเด็นสำคัญ และอภิปรายผลโดยเชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดทางทฤษฎี เพื่อแสดงให้เห็นบทบาทของอุปสรรคการเดินทางในการอธิบายชีวิต และความสัมพันธ์ระหว่าง ภาษา ความคิด และวัฒนธรรม

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์จากพระอารามหลวงชั้นเอกในเขตภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 2 แห่ง พบว่า ภาษาที่ใช้ในเชียมซีมีการสร้างความหมายผ่านอุปสรรคเชิงมนทัศน์เกี่ยวกับ “การเดินทาง” อย่างเป็นระบบ โดยอาศัยประสบการณ์รูปธรรมเกี่ยวกับการเดินทางทางน้ำ เช่น การล่องเรือ การเผชิญลม และคลื่น มาอธิบายแนวคิดนามธรรมเกี่ยวกับชีวิต อุปสรรคดังกล่าวสะท้อนการมองชีวิตในลักษณะของกระบวนการที่ไม่แน่นอน เต็มไปด้วยอุปสรรค และไม่อาจควบคุมได้ทั้งหมด มนุษย์จึงจำเป็นต้องอาศัยความอดทน การเลือกทิศทาง และการปรับตัวตามเหตุและปัจจัย ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคมลุ่มน้ำและแนวคิดทางพุทธศาสนา ตัวอย่างเช่น

“ใบที่เก่าเล่าชัดตัวมัจฉา จะกลายเป็นมังกร เหมือนก่อนมา
คิดไปหาลาภผลด้วยกลใด ทิศทักษิณทิศประจิมริมวิถี
ว่าไปดีมาดีเป็นสัสสี เปรียบเหมือนกับนาวาที่คลาไคล
ได้แล่นไปตามลมคงสมปอง”

(วัดพระศรีรัตนมหาธาตุราชวรวิหาร สุโขทัย ครั้งที่ 1, 2569); (วัดพระศรีรัตนมหาธาตุราชวรวิหาร พิษณุโลก ครั้งที่ 2, 2569)

ใบเชียมซีที่ 9 วัดพระศรีรัตนมหาธาตุราชวรวิหาร ตำบลศรีสัชนาลัย อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ข้อความในใบเชียมซีนี้อธิบายอุปสรรค “ชีวิต คือ การเดินทาง” โดยใช้ “นาวา” เป็นตัวแทนของชีวิต และ “ลม” เป็นตัวแทนของเงื่อนไขหรือเหตุปัจจัยที่กำหนดทิศทาง การที่เรือ “แล่นไปตามลมคงสมปอง” แสดงให้เห็นว่า ความสำเร็จในชีวิตไม่ได้ขึ้นอยู่กับความสามารถของมนุษย์เพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยจังหวะและปัจจัยแวดล้อมที่เอื้ออำนวยด้วย ขณะเดียวกันคำว่า “มังกรกับงูยังรู้แปลง” สื่อถึงความไม่แน่นอนและการเปลี่ยนแปลง โดยสรุป อุปสรรคนี้อธิบายโลกทัศน์ที่มองชีวิตเป็นกระบวนการที่ต้องปรับตัวตามเหตุและปัจจัย มากกว่าการควบคุมทุกสิ่งได้ด้วยตนเอง

“เราต้องคิดคอยก่อนฟังสอนสั่ง ว่ายังไม่กลายชัดเป็นสัจจัง
เหมือนอยู่ยังในวนชลธาร ในอารมณ์ไม่สมความคิด”

(วัดพระศรีรัตนมหาธาตุราชวรวิหาร สุโขทัย ครั้งที่ 1, 2569); (วัดพระศรีรัตนมหาธาตุราชวรวิหาร สุโขทัย ครั้งที่ 2, 2569)

ใบเชียมซีที่ 14 วัดพระศรีรัตนมหาธาตุราชวรวิหาร ตำบลศรีสัชนาลัย อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ข้อความนี้สะท้อนอุปสรรค “ชีวิต คือ การเดินทาง” โดยใช้ภาพของ “วนชลธาร” หรือกระแสน้ำที่หมุนวนเป็นขอบเขตต้นทางคำว่า “อยู่ในวนชลธาร” สื่อถึงสภาวะที่ชีวิตยังไม่ชัดเจน วนเวียน สับสน และหาทิศทางไม่ได้ จึงเชื่อมโยงกับการที่ “ยังไม่กลายชัดเป็นสัจจัง” และ “อารมณ์ไม่สมความคิด” ซึ่งสะท้อนความไม่มั่นคงทั้งด้านเหตุการณ์และจิตใจ โดยสรุป อุปสรรคนี้อธิบายให้เห็นว่า ชีวิตในบางช่วงเป็นเหมือนการติดอยู่ในกระแสน้ำที่ควบคุมไม่ได้ ต้องใช้การพิจารณาและไตร่ตรองก่อนตัดสินใจ จึงจะสามารถหลุดพ้นจากความสับสนและดำเนินชีวิตไปในทิศทางที่เหมาะสมได้

“ก็สุดสิ้นแสนยากลำบากกาย จะป่วยการเปล่าๆ ไม่เข้าข้อ
เหมือนถ่อเรือทวนลมระบมหมาย จะไปหาที่ยากลำบากกาย”

(วัดพระศรีรัตนมหาธาตุราชวรวิหาร สุโขทัย ครั้งที่ 1, 2569); (วัดพระศรีรัตนมหาธาตุราชวรวิหาร สุโขทัย ครั้งที่ 2, 2569)

ใบเขียนซีที่ 18 วัดพระศรีรัตนมหาธาตุราชวรวิหาร ตำบลศรีสัชนาลัย อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ข้อความนี้สะท้อนอุปลักษณ์ “ชีวิต คือ การเดินทาง” โดยใช้ภาพ “ถ่อเรือทวนลม” เป็นขอบเขตต้นทางการ “ทวนลม” สื่อถึงการดำเนินชีวิตที่ขัดกับเงื่อนไขหรือสถานการณ์ ทำให้เกิดความยากลำบาก เหนื่อยล้า และไม่บรรลุเป้าหมาย (“ป่วยการเปล่าๆ”) โดยสรุป อุปลักษณ์นี้ชี้ให้เห็นว่า หากการกระทำไม่สอดคล้องกับเหตุและปัจจัย ย่อมนำไปสู่ความล้มเหลวและความทุกข์ จึงควรพิจารณาทิศทางและปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในการดำเนินชีวิต

“ใบที่ยี่สิบห้าว่าไว้ในอักษร เหมือนเรือเล็กโคลคลากกลางสาคร
พายต้องทวนลมระบมใจ จะข้ามฟากแสนยากลำบากยิ่ง”

(วัดพระศรีรัตนมหาธาตุราชวรวิหาร สุโขทัย ครั้งที่ 1, 2569); (วัดพระศรีรัตนมหาธาตุราชวรวิหาร สุโขทัย ครั้งที่ 2, 2569)

ใบเขียนซีที่ 25 วัดพระศรีรัตนมหาธาตุราชวรวิหาร ตำบลศรีสัชนาลัย อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ข้อความนี้สะท้อนอุปลักษณ์ “ชีวิต คือ การเดินทาง” โดยใช้ภาพ “เรือเล็กกลางสาคร” เป็นตัวแทนของชีวิต “เรือเล็ก” สื่อถึงความเปราะบางของมนุษย์ ขณะที่ “พาย” และ “ลมทวน” แทนปัญหาและอุปสรรคที่ควบคุมไม่ได้ ส่งผลให้การ “ข้ามฟาก” หรือการไปถึงเป้าหมายเป็นไปได้ยากโดยสรุป อุปลักษณ์นี้แสดงให้เห็นว่า ชีวิตในบางช่วงเต็มไปด้วยความไม่มั่นคงและอุปสรรคหนักหน่วง มนุษย์ต้องเผชิญความยากลำบากและอาจไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้โดยง่าย เนื่องจากเงื่อนไขภายนอกไม่เอื้ออำนวย

“ใบที่หนึ่งพึงได้เหมือนใจคิด สรรวมจิตคิดสิ่งใดได้สมหวัง
ความสำเร็จจุล่งไปไม่อัปปาง ถูกใบนี้เหมือนดังได้ดวงมณี”

(วัดพระศรีรัตนมหาธาตุราชวรวิหาร พิษณุโลก ครั้งที่ 1, 2569); (วัดพระศรีรัตนมหาธาตุราชวรวิหาร พิษณุโลก ครั้งที่ 2, 2569)

ใบเขียนซีที่ 1 วัดพระศรีรัตนมหาธาตุราชวรวิหาร ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ข้อความนี้สะท้อนอุปลักษณ์ “ชีวิต คือ การเดินทาง” ในมิติของความสำเร็จ โดยใช้คำว่า “ไม่อัปปาง” ซึ่งเชื่อมโยงกับภาพของเรือที่เดินทางถึงจุดหมายอย่างปลอดภัยการ “สรรรวมจิต” เปรียบเสมือนการควบคุมทิศทางของการเดินทาง ขณะที่ “ไม่อัปปาง” สื่อถึงการดำเนินชีวิตที่ราบรื่นและบรรลุเป้าหมายโดยสรุป อุปลักษณ์นี้แสดงให้เห็นว่า หากมนุษย์มีสติและกำกับตนเองได้ดี ชีวิตย่อมดำเนินไปอย่างมั่นคงและประสบความสำเร็จ เปรียบเสมือนเรือที่ไม่ล่มและถึงฝั่งอย่างปลอดภัย

“ใบที่สี่นี้ไซ้รู้ห่างไกลคู่ พลัดกันอยู่ห่างไกลมิได้สม
เหมือนเดียวดายอยู่ทะเลใดคลื่นลม อกระทมห่างไกลอยู่ไกลกัน”

(วัดพระศรีรัตนมหาธาตุราชวรวิหาร พิษณุโลก ครั้งที่ 1, 2569); (วัดพระศรีรัตนมหาธาตุราชวรวิหาร พิษณุโลก ครั้งที่ 2, 2569)

ใบเขียนซีที่ 4 วัดพระศรีรัตนมหาธาตุราชวรวิหาร ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ข้อความนี้สะท้อนอุปลักษณ์ “ชีวิต คือ การเดินทาง” โดยใช้ภาพ “อยู่ทะเลใดคลื่นลม” เป็นขอบเขตต้นทางทะเลและคลื่นลมสื่อถึงสภาวะที่ไม่มั่นคงและควบคุมไม่ได้ ขณะที่ “เดียวดาย” เชื่อมโยงกับการพลัดพรากและความไม่สมหวังใน

ความสัมพันธ์ โดยสรุป อุปลักษณนี้แสดงให้เห็นว่า ชีวิตในช่วงเปรียบเสมือนการเดินทางลำพังท่ามกลางทะเลที่ผันผวน ทำให้เกิดความโดดเดี่ยวและความทุกข์จากการพลัดพราก ซึ่งเป็นผลจากเงื่อนไขที่ไม่อาจควบคุมได้

“มีนางฟ้ามาเชิญให้จรรโลง ขึ้นสุวรรณราชรถปลดทุกข์คลาย
ถูกไบนีท่านว่าดีไม่หนีร้าย ถามทำนายทายทักให้สงสัย”

(วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร พิษณุโลก ครั้งที่ 1, 2569); (วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร พิษณุโลก ครั้งที่ 2, 2569)

ใบเขียนซีที่ 8 วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ข้อความนี้สะท้อนอุปลักษณ “ชีวิต คือ การเดินทาง” ในมิติของการเปลี่ยนผ่านไปสู่สถานะที่ดีขึ้น โดยใช้ภาพ “ขึ้นสุวรรณราชรถ” เป็นขอบเขตต้นทาง “ราชรถ” สื่อถึงการเคลื่อนที่ไปสู่สถานะที่สูงขึ้นหรือดีขึ้น ขณะที่ “ปลดทุกข์คลาย” แสดงถึงการพ้นจากอุปสรรคหรือความลำบาก โดยสรุป อุปลักษณนี้แสดงให้เห็นว่า ชีวิตสามารถเปลี่ยนจากภาวะทุกข์ไปสู่ความสุขได้ เมื่อมีเงื่อนไขที่เอื้ออำนวย เปรียบเสมือนการได้พาหนะที่ได้นำพาไปสู่จุดหมายที่ดีกว่า

“ถูกไบนีท่านว่าดี ไม่หนีร้าย ถามทำนายทายทักให้สงสัย
ดีกับชั่วทุกข์กับสุขปนกันไป คิดอะไรมักสำเร็จแต่เท็จจาม
เหมือนพายเรือในอ่างอันกว้างใหญ่ จะพายไปให้ถึงฝั่งซีกเกรงขาม
มีที่ออกแต่ก็มีที่กันห้าม เลยหมุนตามดั่งกังหันพลันลมมา”

(วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร พิษณุโลก ครั้งที่ 1, 2569); (วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร พิษณุโลก ครั้งที่ 2, 2569)

ใบเขียนซีที่ 9 วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ข้อความนี้สะท้อนอุปลักษณ “ชีวิต คือ การเดินทาง” โดยใช้ภาพ “พายเรือในอ่าง” เป็นขอบเขตต้นทางการ “พายเรือในอ่าง” สื่อถึงการเคลื่อนที่ที่แม้มีพื้นที่ แต่กลับไม่สามารถไปถึงจุดหมายได้จริง ขณะที่ “มีที่ออกแต่มีที่กันห้าม” แสดงถึงข้อจำกัดและอุปสรรคที่ขัดขวางเส้นทางชีวิต โดยสรุป อุปลักษณนี้ชี้ให้เห็นว่า ชีวิตบางช่วงแม้พยายามดำเนินไปข้างหน้า แต่กลับวนอยู่กับที่ ไม่สามารถก้าวไปสู่เป้าหมายได้ เนื่องจากเงื่อนไขที่จำกัดและควบคุมไม่ได้

“ใบที่เก่า กล่าวไว้ให้ประจักษ์ ไม่แปรพักตร์หนักจิตคิดหลอกหลอน
เหมือนมัจฉากลายมาเป็นมังกร เสือร้ายผ่องเบาคลายกลายเป็นดี
เปรียบเหมือนนาวาคลาดคลาเคลื่อน ต้องลมเดือนฉิวไปไปเต็มที่
เล่นถึงจุดหมายได้ในทันที เหมือนกับที่คิดสมอารมณ์ปอง”

(วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร พิษณุโลก ครั้งที่ 1, 2569); (วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร พิษณุโลก ครั้งที่ 2, 2569)

ใบเขียนซีที่ 9 วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ข้อความนี้สะท้อนอุปลักษณ “ชีวิต คือ การเดินทาง” โดยใช้ภาพ “นาวาแล่นตามลม” เป็นขอบเขตต้นทางการที่เรือ “ต้องลม” และ “แล่นไปเต็มที่” สื่อถึงสถานะที่ปัจจัยแวดล้อมเอื้ออำนวย ทำให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างราบรื่น และสามารถ “ถึงจุดหมายได้ในทันที” โดยสรุป อุปลักษณนี้แสดงให้เห็นว่า เมื่อเงื่อนไขและจังหวะของชีวิตเหมาะสม ความสำเร็จสามารถเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วและตรงตามความปรารถนา

“เหมือนกับพระภริยัตตา	จอมนาคาทรงศีลบำเพ็ญตน
ถูกเนสารทใจชั่วพามัวหมอง	นำเชือกคล้องลากไปทุกแห่งหน
ภริยัตตาเร่งร้อนไปทุกตำบล	เตมาเนสาทแสนกลใช้มนต์บัง
ถูกใบนี้ไม่ดีจะลำบาก	ต้องพลัดพรากจากถิ่นที่อยู่หลัง
ทั้งไรญาติขาดคู่อุปถัมภ์	ทุกสิ่งอย่างจะสลายถ้าทำดี”

(วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร พิษณุโลก ครั้งที่ 1, 2569); (วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร พิษณุโลก ครั้งที่ 2, 2569)

ใบเขียนซีที่ 15 วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ข้อความนี้สะท้อนอุปนิสัย “ชีวิต คือ การเดินทาง” โดยใช้คำว่า “อุปถัมภ์” ซึ่งเชื่อมโยงกับภาพเรือที่ล่องเป็นขอบเขตต้นทาง การ “พลัดพรากจากถิ่น” และ “ไรญาติขาดคู่” สื่อถึงการสูญเสียและความไม่มั่นคงในชีวิต ขณะที่ “อุปถัมภ์” แทนภาวะล้มเหลวหรือวิกฤตของการดำเนินชีวิต โดยสรุป อุปนิสัยนี้แสดงให้เห็นว่า ชีวิตในช่วงอาจเผชิญความล้มเหลวและการสูญเสียอย่างรุนแรง เปรียบเสมือนเรือที่ล่องกลางทาง ซึ่งเป็นผลจากเงื่อนไขที่ไม่เอื้ออำนวยและยากต่อการควบคุม

“ใบที่สิบเก้า ว่าไว้ในอักษร	เหมือนดังล่องลอยคอในสาคร
	ต้องอาหารทุกข์ยากลำบากตัว
เหมือนเทวทัตวันวายทำลายสงฆ์	เพราะพระองค์ครุ่นคิดมีจิตชั่ว
พุทธองค์ทรงเฉยไม่เกรงกลัว	เทวทัตผู้ชั่วก็วางวาย”

(วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร พิษณุโลก ครั้งที่ 1, 2569); (วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร พิษณุโลก ครั้งที่ 2, 2569)

ใบเขียนซีที่ 19 วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ข้อความนี้สะท้อนอุปนิสัย “ชีวิต คือ การเดินทาง” โดยใช้ภาพ “ล่องลอยคอในสาคร” เป็นขอบเขตต้นทางการ “ล่องลอยคอ” สื่อถึงสภาวะที่ไร้การควบคุม ไม่มีทิศทาง และต้องเผชิญกับความไม่แน่นอน ขณะที่ “สาคร” หรือทะเล แทนสภาพแวดล้อมที่กว้างใหญ่และยากต่อการกำหนดทิศทาง โดยสรุป อุปนิสัยนี้แสดงให้เห็นว่า ชีวิตในช่วงเต็มไปด้วยความไม่มั่นคงและความทุกข์ มนุษย์ต้องเผชิญสถานการณ์ที่ควบคุมไม่ได้และต้องอดทนต่อความยากลำบากที่เกิดขึ้น

“เพราะเหตุองค์พรหมทัตใจผูกพัน	พัวพันกับยักษ์มาเล่นละกา
เดิมพันวางไว้จึงได้สูญ	พระวิรุทธองจรรจากเคหา
ตกลำบากกรากกราทุกเวลา	จิตคิดหาสิ่งใดไม่ได้ดี
เป็นความค้ำย่ำอ้างเอาชนะเขา	ได้ไม่เท่าเสียทุกสิ่งสี่
หาลาภสรรเสริญนั้นไม่มี	ทั้งเนื้อคู่ศักดิ์ศรีก็ขบเซา
เมื่อเคราะห์หามยามร้ายใช้ไปรับ	ให้อ่อนพับบาปเคราะห์เพราะกรรมเก่า
มรสุมซัดซัดสุบรธา	เข้าตำราใบนี้ไม่ดีอย่า”

(วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร พิษณุโลก ครั้งที่ 1, 2569); (วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร พิษณุโลก ครั้งที่ 2, 2569)

ใบเขียนซีที่ 24 วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
ข้อความนี้สะท้อนอุปลักษณ์ “ชีวิต คือ การเดินทาง” โดยใช้ภาพ “การจรจากเคหา” เป็นขอบเขตต้นทางการ “จร
จาก” สื่อถึงการออกเดินทางอย่างจำเป็นหรือถูกบังคับ ขณะที่ “ตกลงปากกรากกร้า” แสดงถึงอุปสรรคและความ
ทุกข์ระหว่างเส้นทาง ทั้งยังมีคำว่า มรสุม (ซึ่งมาจากคลื่นลมในทะเล) มาเป็นขอบเขตของการเกิดอุปสรรค ทำให้
การเดินทางถึงฝั่งเป็นไปด้วยความยากลำบาก โดยสรุป อุปลักษณ์นี้แสดงให้เห็นว่า ชีวิตบางช่วงเป็นการเดินทาง
(ทางน้ำ) ที่ไม่สมใจ ต้องเผชิญความยากลำบากต่อเนื่อง และส่งผลให้สภาพจิตใจไม่มั่นคงหรือไม่สามารถคิดถึง
ดีได้

ใบที่ยี่สิบห้าว่าไว้ในวิถี	เหมือนเรือเล็กแล่นไปในวารี
	แรงสุดที่ห้ามทานผ่านคลื่นลม
จะข้ามฟากยากเข็ญลำเค็ญ	ยิ่งสิ้นทุกสิ่งระทมตรมขึ้นขม
แสนลำบากยากเย็นในอารมณ์	แต่จะสมถ้าทำถูกวิถีทาง”

(วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร พิษณุโลก ครั้งที่ 1, 2569); (วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร
พิษณุโลก ครั้งที่ 2, 2569)

ใบเขียนซีที่ 25 วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
ข้อความนี้สะท้อนอุปลักษณ์ “ชีวิต คือ การเดินทาง” โดยใช้ภาพ “เรือเล็กในวารี” เป็นขอบเขตต้นทาง “เรือเล็ก”
สื่อถึงความเปราะบางของชีวิต ขณะที่ “คลื่นลม” แทนอุปสรรคที่รุนแรงและควบคุมไม่ได้ ทำให้การ “ข้ามฟาก”
หรือการบรรลุเป้าหมายเป็นไปได้อย่างยากและเต็มไปด้วยความทุกข์ อย่างไรก็ตาม ตอนท้ายที่ว่า “แต่จะสมถ้าทำถูก
วิถีทาง” แสดงให้เห็นว่า แม้ชีวิตจะยากลำบาก หากดำเนินไปอย่างถูกต้องตามแนวทางหรือเหตุปัจจัยที่เหมาะสม
ก็ยังสามารถประสบความสำเร็จได้ โดยสรุป อุปลักษณ์นี้ชี้ให้เห็นว่า ชีวิตแม้เต็มไปด้วยอุปสรรคและความทุกข์ แต่
ความสำเร็จยังเป็นไปได้ หากมนุษย์เลือกแนวทางที่ถูกต้องและสอดคล้องกับเงื่อนไขของชีวิต

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า อุปลักษณ์ “ชีวิต คือ การเดินทาง” มิได้เป็นเพียงกลวิธีทางภาษาในการสื่อ
ความหมาย หากแต่เป็นโครงสร้างทางความคิดที่กำหนดการรับรู้ชีวิตของผู้คนอย่างเป็นระบบ โดยการใช้
ประสบการณ์เกี่ยวกับการเดินทางทางน้ำมาเป็นขอบเขตต้นทาง ช่วยให้แนวคิดนามธรรมเกี่ยวกับชีวิตถูกทำให้
เข้าใจได้ง่ายและเป็นรูปธรรมมากขึ้น อุปลักษณ์ ดังกล่าว ยังสะท้อนโลกทัศน์ของสังคมที่มองชีวิตในฐานะ
กระบวนการที่ไม่แน่นอนและขึ้นอยู่กับเหตุและปัจจัย มากกว่าการควบคุมโดยปัจเจกบุคคลเพียงลำพัง
ซึ่งสอดคล้องกับทั้งวิถีชีวิตของสังคมลุ่มน้ำและหลักคิดทางพุทธศาสนา

ภาพรวมของข้อค้นพบนี้ชี้ให้เห็นว่า อุปลักษณ์ “ชีวิต คือ การเดินทางทางน้ำ” ทำหน้าที่เป็นโครงสร้าง
ความคิดเชิงองค์รวมที่มนุษย์ใช้ทำความเข้าใจชีวิต โดยอาศัยประสบการณ์รูปธรรมเป็นฐานในการสร้างความหมาย
เชิงนามธรรมผ่านกลไกการแมปอย่างเป็นระบบ อุปลักษณ์ย่อย “การล่อเรือทวนลม” สะท้อนความสัมพันธ์เชิง
พลวัตระหว่างความพยายามของปัจเจกกับเงื่อนไขภายนอกที่ควบคุมไม่ได้ ส่งผลให้ชีวิตถูกมองในฐานะ
กระบวนการที่ไม่เป็นเส้นตรงและขึ้นอยู่กับปัจจัยหลากหลาย นัยสำคัญของกรอบคิดนี้ฝังรากอยู่ในวัฒนธรรมสังคม
ลุ่มน้ำ และสอดคล้องกับหลักเหตุปัจจัยใน พุทธศาสนา ซึ่งชี้ว่าความสำเร็จมิได้เกิดจากความเพียรเพียงลำพัง
หากแต่เป็นผลของเครือข่ายปัจจัยที่สัมพันธ์กันอย่างซับซ้อน ดังนั้น อุปลักษณ์ดังกล่าวจึงมิใช่เพียงเครื่องมือทาง
ภาษา แต่เป็นแบบจำลองเชิงปริชาณที่เชื่อมโยงประสบการณ์ ภาษา วัฒนธรรม และปรัชญาเข้าด้วยกัน พร้อมทั้ง
ตอกย้ำว่า มนุษย์มิได้ควบคุมชีวิตได้ทั้งหมด หากแต่ดำเนินไปภายใต้เงื่อนไขของเหตุปัจจัยที่หลากหลาย

“ชีวิต คือ การเดินทางทางน้ำ” ถูกถ่ายทอดผ่านอุปลักษณ์ “การล่อเรือทวนลม” ซึ่งสะท้อนการรับรู้ชีวิต
ผ่านประสบการณ์ที่สัมพันธ์กับธรรมชาติและวิถีชีวิตของสังคมไทยลุ่มน้ำ “น้ำ” ในที่นี้มิได้เป็นเพียงองค์ประกอบ
ของการเดินทาง หากแต่เป็นภาพแทนของความผันผวน ความไม่แน่นอน และแรงต้านที่อยู่นอกเหนือการควบคุม

ขณะที่ “การถ่อเรือ” สื่อถึงความเพียรพยายาม การต่อสู้ดิ้นรน และการประคับประคองตนให้ดำเนินต่อไป ท่ามกลางเงื่อนไขของชีวิต อุปลักษณดังกล่าวจึงมิได้ทำหน้าที่เพียงเปรียบเทียบชีวิตกับการเดินทาง หากยังก่อรูปความหมายของชีวิตในฐานะกระบวนการเคลื่อนไปท่ามกลางพลวัตของธรรมชาติและข้อจำกัดที่มนุษย์ไม่อาจควบคุมได้ทั้งหมด ข้อค้นพบจากเชื่อมโยงชีวิตนี้ชี้ให้เห็นว่า ความสำเร็จของชีวิตมิได้ขึ้นอยู่กับความวิริยะอุตสาหะของมนุษย์เพียงลำพัง หากยังสัมพันธ์กับปัจจัยแวดล้อมที่ไม่อาจกำหนดได้ ไม่ว่าจะเป็นจังหวะของกระแสน้ำหรือทิศทางของลม อันสะท้อนโลกทัศน์ของสังคมไทยที่มองชีวิตในฐานะกระบวนการดำรงอยู่ภายใต้เครือข่ายแห่งเหตุปัจจัยอันซับซ้อน มนุษย์จึงมิใช่ผู้กำหนดเส้นทางชีวิตได้อย่างเบ็ดเสร็จ หากแต่เป็นผู้ดำรงอยู่ท่ามกลางทั้งแรงเกื้อหนุนและข้อจำกัดที่เข้ามาท้าทายการดำเนินชีวิตในเวลาเดียวกัน ทั้งนี้ ยังสะท้อนให้เห็นลักษณะเฉพาะของมโนทัศน์ชีวิตในวัฒนธรรมไทยลุ่มน้ำ ซึ่งให้ความสำคัญกับการปรับตัว การประคับประคองตน และการเคลื่อนไปตามจังหวะของธรรมชาติ มากกว่าการเอาชนะหรือควบคุมชีวิตอย่างเด็ดขาด”

อภิปรายผล

ผลการวิจัยยืนยันว่าอุปลักษณเชิงมโนทัศน์ “ชีวิต คือ การเดินทางทางน้ำ” (Life is a Water Journey) ทำหน้าที่เป็นโครงสร้างหลักในการจัดระเบียบความคิดเกี่ยวกับชีวิตในวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะเมื่อปรากฏในรูปแบบ “การเดินทางทางน้ำ” ซึ่งมีลักษณะเฉพาะด้านความไม่แน่นอนและการควบคุมที่จำกัด ข้อค้นพบนี้สอดคล้องโดยตรงกับแนวคิดของ Lakoff, G. & Johnson, M. ที่เสนอว่าอุปลักษณมิใช่เพียงกลไกทางภาษา แต่เป็นโครงสร้างพื้นฐานของระบบความคิดมนุษย์ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้ขยายกรอบแนวคิดดังกล่าวไปอีกระดับ โดยแสดงให้เห็นว่า อุปลักษณมิได้เพียง “mapping ความหมาย” ระหว่างโดเมน แต่ยังทำหน้าที่สร้าง “แบบจำลองเชิงระบบของชีวิต” (systemic model of life) กล่าวคือ จากการวิเคราะห์ พบว่า อุปลักษณ “ชีวิตในฐานะการเดินทางทางน้ำ” ในวัฒนธรรมไทยประกอบเชิงโครงสร้างที่ชัดเจน ได้แก่ 1) หน่วยการกระทำ (agent) 2) ระดับการควบคุม (degree of control) 3) ข้อจำกัดเชิงระบบ (constraints) 4) ความน่าจะเป็นของผลลัพธ์ (outcome probability) โครงสร้างดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ชีวิตถูกทำความเข้าใจในฐานะ “ระบบพลวัต” (dynamic system) ที่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความสามารถของปัจเจกบุคคลเพียงอย่างเดียว แต่ถูกกำหนดโดยความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในและภายนอก (Lakoff, G. & Johnson, M., 1980) ในมิตินี้ งานวิจัยมีความสอดคล้องกับการศึกษาทางภาษาศาสตร์เชิงปริชาณในต่างประเทศที่เสนอว่า อุปลักษณเกี่ยวกับ “การเคลื่อนที่” (motion metaphors) มีบทบาทในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเวลา ชีวิต และเหตุการณ์ มุมมองทางภาษาศาสตร์จึงเป็นการทำความเข้าใจมโนทัศน์หนึ่ง (conceptual domain) จากอีกมโนทัศน์หนึ่ง (Kövecses, Z., 2010) เนื่องจากมโนทัศน์ที่ต้องการทำความเข้าใจมีความเป็นนามธรรม มากกว่า เราจึงต้องนำเอาวามโนทัศน์ที่ชัดเจนหรือมีความเป็นรูปธรรมมากกว่ามากล่าวถึง เพื่อให้เข้าใจมโนทัศน์ที่มีความเป็นนามธรรมนั้น อย่างไรก็ตาม จุดต่างที่สำคัญ คือ งานวิจัยในบริบทตะวันตกมักใช้อุปลักษณ “เส้นทางบนบก” (path/road) ซึ่งเน้นการควบคุมและการเลือกเส้นทางของปัจเจกบุคคล ขณะที่ผลการศึกษาชี้แสดงให้เห็นว่า “ชีวิต คือ การเดินทางทางน้ำ” ในบริบทภาคเหนือตอนล่างสะท้อนโครงสร้างความคิดที่เกิดจากการบรรจบกันของภูมิศาสตร์ลุ่มน้ำและประสบการณ์ทางกายภาพ รวมทั้งวัฒนธรรมการดำรงชีวิตที่ผูกพันกับน้ำอย่างลึกซึ้ง การสัญจรทางน้ำและการเผชิญความไม่แน่นอนของกระแสน้ำถูกนำมาเป็นกรอบในการทำความเข้าใจชีวิต โดย “การถ่อเรือ” แทนความเพียรของมนุษย์ ขณะที่ “กระแสน้ำและลม” แทนเงื่อนไขภายนอกที่ไม่อาจควบคุมได้ ส่งผลให้ชีวิตถูกมองในฐานะกระบวนการเชิงพลวัตที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างการกระทำของปัจเจกกับบริบทแวดล้อม นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง embodiment ในภาษาศาสตร์เชิงปริชาณ กล่าวคือ ประสบการณ์ทางกายภาพของมนุษย์มีบทบาทในการกำหนดโครงสร้างความคิด โดยในกรณีนี้ ประสบการณ์ของสังคมลุ่มน้ำทำให้ “การถ่อเรือ” กลายเป็นกรอบหลักในการทำความเข้าใจ

ในเชิงวัฒนธรรม อุปลักษณ์ดังกล่าวสะท้อนโลกทัศน์แบบพุทธศาสนาเถรวาทอย่างชัดเจน โดยเฉพาะแนวคิดเรื่อง “เหตุและปัจจัย” และ “ความไม่เที่ยง” ซึ่งสอดคล้องกับการที่ชีวิตถูกมองว่าไม่สามารถควบคุมได้ทั้งหมด และต้องอาศัยการปรับตัวมากกว่าการควบคุม ที่สำคัญ อุปลักษณ์นี้มีได้เป็นเพียงเครื่องมือในการอธิบายชีวิต แต่ยังไม่ทำหน้าที่เป็น “วาทกรรมเชิงกำกับ” (regulative discourse) ที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้และพฤติกรรมของผู้คน กล่าวคือ การที่ชีวิตถูกเปรียบเป็นการล่องเรือในกระแสน้ำ ส่งผลให้ผู้คนมีแนวโน้มยอมรับความไม่แน่นอน และมุ่งเน้นการปรับตัวมากกว่าการต่อต้านเงื่อนไข

จากการวิเคราะห์ พบว่า มโนทัศน์ “ชีวิต คือ การเดินทางทางน้ำ” ถูกสะท้อนผ่านอุปลักษณ์ การล่องเรือทวนลม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Lakoff, G. & Johnson, M. ที่ชี้ให้เห็นว่ามนุษย์ใช้ประสบการณ์ทางกายภาพเป็นฐานในการเข้าใจนามธรรม (Lakoff, G. & Johnson, M., 1980) และยังสอดคล้องกับงานของ ปราโมทย์ ระวัง และรัตนชัย ปรีชาพงศ์กิจ ที่พบว่า น้ำสื่อถึงอุปสรรคและการเปลี่ยนแปลง (ปราโมทย์ ระวัง และรัตนชัย ปรีชาพงศ์กิจ, 2568) อย่างไรก็ตาม ข้อค้นพบในเชิมนี้นี้ได้ขยายพรมแดนความรู้ไปสู่การเชื่อมโยงหลัก “เหตุปัจจัย” ในพุทธศาสนา สะท้อนให้เห็นว่าในโลกทัศน์ไทยลุ่มน้ำ ความสำเร็จมิได้เกิดจากความเพียร (การล่องเรือ) เพียงอย่างเดียว แต่สอดคล้องกับเงื่อนไขที่ควบคุมไม่ได้ (กระแสน้ำและลม) อีกด้วย อันนำไปสู่การตระหนักรู้ว่า มนุษย์มิได้ดำรงอยู่ในฐานะผู้กำหนดเส้นทางชีวิตอย่างสมบูรณ์ หากแต่เป็นผู้เคลื่อนไปภายใต้อำนาจของเหตุปัจจัยที่ซับซ้อน ซึ่งทั้งเกื้อหนุนและจำกัดการดำเนินชีวิตในเวลาเดียวกัน

องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยเรื่อง “อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ชีวิตในฐานะการเดินทางทางน้ำในเชิมนี” ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่มีนัยสำคัญในเชิงภาษาศาสตร์เชิงปริชานและวัฒนธรรมศึกษา โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

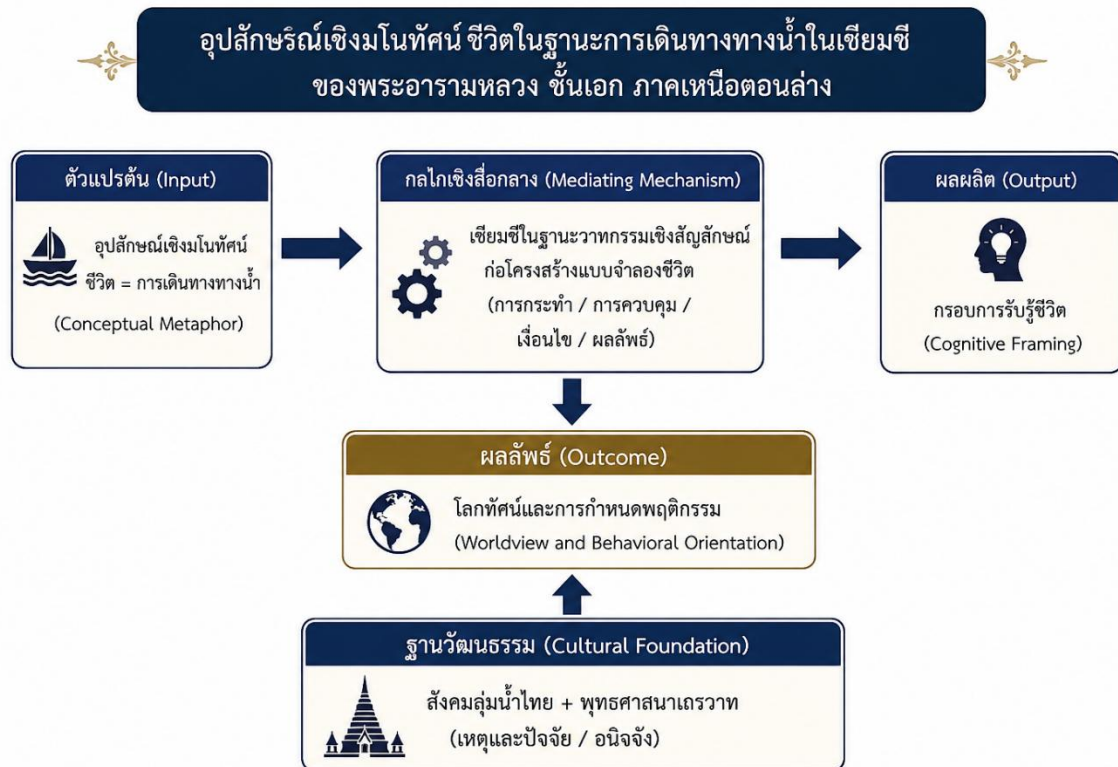
1. งานวิจัยนี้ได้ยกระดับการอธิบายอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์จากกรอบแนวคิดดั้งเดิมที่มุ่งเน้นเพียงการจับคู่ความหมายระหว่างขอบเขตต้นทางและขอบเขตปลายทาง ไปสู่การเสนอว่าอุปลักษณ์ “ชีวิตในฐานะการเดินทางทางน้ำ” ทำหน้าที่เป็น “แบบจำลองเชิงระบบของชีวิต” (systemic model of life) ซึ่งมีองค์ประกอบเชิงโครงสร้างอย่างเป็นระบบ ได้แก่ หน่วยการกระทำ ระดับการควบคุม เงื่อนไขหรือข้อจำกัด และความเป็นไปได้ของผลลัพธ์ องค์ประกอบดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การทำความเข้าใจชีวิตมิได้ตั้งอยู่บนความสามารถของปัจเจกบุคคลเพียงลำพัง หากแต่เป็นผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในและภายนอกอย่างเป็นพลวัต

2. งานวิจัยนี้ได้เสนอข้อค้นพบเชิงเปรียบเทียบทางวัฒนธรรม โดยแสดงให้เห็นว่าอุปลักษณ์เกี่ยวกับ “การเดินทาง” ในบริบทสังคมไทยมีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากบริบทตะวันตก กล่าวคือ ในขณะที่อุปลักษณ์ “เส้นทาง” (path/road) ในวัฒนธรรมตะวันตกมักเน้นการเลือกและการควบคุมของปัจเจกบุคคล อุปลักษณ์ “การเดินทางทางน้ำ” ในบริบทไทยกลับเน้นความไม่แน่นอน การไหลไปตามเงื่อนไข และข้อจำกัดของการควบคุม อันสะท้อนโลกทัศน์ที่ให้ความสำคัญกับ “เหตุและปัจจัย” มากกว่าความเป็นอิสระของปัจเจก

3. งานวิจัยนี้ได้ขยายขอบเขตการศึกษาของเชิมนีจากการเป็นเพียงเครื่องมือทำนายโชคชะตา ไปสู่การอธิบายว่าเชิมนีเป็น “ระบบวาทกรรมเชิงกำกับ” (regulative discourse) ที่ทำหน้าที่สร้างและถ่ายทอดกรอบความคิดเกี่ยวกับชีวิตผ่านอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์อย่างเป็นระบบ กล่าวคือ ภาษาในเชิมนีมีบทบาทในการกำหนดกรอบการรับรู้ (framing) และแนวทางการตีความประสบการณ์ชีวิตของผู้คนในบริบททางสังคมและวัฒนธรรม

4. งานวิจัยนี้ได้แสดงให้เห็นความสัมพันธ์เชิงบูรณาการระหว่างภาษา ความคิด และวัฒนธรรม โดยอุปลักษณ์ “ชีวิต คือ การเดินทางทางน้ำ” ทำหน้าที่เป็นกลไกเชื่อมโยงประสบการณ์ทางกายภาพของสังคมลุ่มน้ำเข้ากับระบบความคิดเชิงนามธรรมเกี่ยวกับชีวิต และสะท้อนโลกทัศน์แบบพุทธศาสนาเถรวาทที่เน้นความไม่เที่ยงและการดำรงอยู่ภายใต้เงื่อนไขของเหตุและปัจจัย

โดยสรุป องค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญของงานวิจัยนี้ คือ การเสนอว่าอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์มิได้เป็นเพียงกลไกทางภาษา หากแต่เป็นโครงสร้างทางปัญญาที่มีบทบาทในการสร้างแบบจำลองชีวิต กำหนดโลกทัศน์ และมีอิทธิพลต่อการรับรู้และพฤติกรรมของมนุษย์ในบริบทวัฒนธรรมไทยอย่างลึกซึ้ง

ภาพที่ 1 ภาพอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ชีวิตในฐานะการเดินทางทางน้ำในเชื่อมโยงของพระอารามหลวงชั้นเอกภาคเหนือตอนล่าง

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า ตัวบทเชื่อมโยงในพระอารามหลวงชั้นเอกในเขตภาคเหนือตอนล่างมิได้ทำหน้าที่เพียงพยากรณ์โชคชะตา หากแต่เป็น “คลังข้อมูลทางปริชาน” ที่บันทึกและถ่ายทอดระบบคิดของสังคมไทยผ่านอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ “ชีวิต คือ การเดินทางทางน้ำ” อย่างเป็นระบบ โดยมีการถ่ายโยงมนทัศน์จากประสบการณ์ทางกายภาพ (source domain) ได้แก่ เรือในฐานะตัวตน ผู้พายเรือในฐานะความเพียรและการตัดสินใจ สายน้ำหรือกระแสน้ำในฐานะวิถีของเหตุการณ์ คลื่นลมในฐานะอุปสรรคภายนอก และฝั่งในฐานะเป้าหมาย ไปสู่มนทัศน์นามธรรมเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต (target domain) อย่างมีโครงสร้าง ข้อค้นพบสำคัญสะท้อนว่า อุปลักษณ์ดังกล่าวมิได้เป็นเพียงภาพเปรียบเชิงภาษา หากแต่เป็นกลไกทางปัญญาที่กำหนดกรอบการรับรู้โลกของมนุษย์ โดยสอดคล้องกับโลกทัศน์แบบพุทธที่เน้นความไม่เที่ยงและการดำรงอยู่ภายใต้เหตุปัจจัย กล่าวคือ แม้นมนุษย์จะมีบทบาทในการกำหนดทิศทางชีวิตผ่านความเพียรและการตัดสินใจ แต่ผลลัพธ์ของชีวิตยังขึ้นอยู่กับเงื่อนไขภายนอกที่ไม่อาจควบคุมได้ ซึ่งสะท้อนความสัมพันธ์เชิงพลวัตระหว่างความพยายามของปัจเจกกับข้อจำกัดของบริบท นอกจากนี้ อุปลักษณ์ดังกล่าวยังมีรากฐานจากประสบการณ์เชิงภูมิวัฒนธรรมของสังคมไทยลุ่มน้ำ ซึ่งหล่อหลอมให้มนุษย์ใช้ “การเดินทางทางน้ำ” เป็นกรอบในการทำความเข้าใจชีวิตในฐานะกระบวนการที่เคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลง และไม่แน่นอน ดังนั้น เชื่อมโยงจึงมิได้เป็นเพียงวาทกรรมเชิงความเชื่อ หากแต่เป็นระบบ

การสร้างความหมายที่มีบทบาทในการกำหนดการรับรู้ การตีความ และการให้ความหมายต่อประสบการณ์ชีวิตของผู้คนในสังคมไทยอย่างลึกซึ้ง ในด้านวิชาการ ผลการวิจัยนี้เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ยืนยันว่าอุปลักษณมิติได้เป็นเพียงกลวิธีทางวรรณศิลป์ หากแต่เป็น “เครื่องมือทางปัญญา” ที่ทำหน้าที่จัดระเบียบความคิดและกำหนดกรอบการรับรู้โลกทัศน์ของมนุษย์ องค์ความรู้ดังกล่าวสามารถใช้เป็นฐานในการศึกษาวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบกับวาทกรรมความเชื่ออื่น ทั้งในบริบทภาษาไทยและข้ามวัฒนธรรม อันจะช่วยขยายพรมแดนองค์ความรู้ด้านภาษาศาสตร์ปริชานให้ลุ่มลึกยิ่งขึ้น ในด้านการเผยแผ่ศาสนา อุปลักษณมิติเชิงมนทัศน์สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการอธิบายหลักธรรมที่มีลักษณะนามธรรมให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น โดยเชื่อมโยงกับประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของผู้รับสาร ซึ่งจะช่วยลดช่องว่างระหว่างภาษาธรรมกับการรับรู้ของสาธารณชน และส่งเสริมให้เกิดการซึมซับหลักธรรมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน สำหรับการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการเปรียบเทียบอุปลักษณมิติในเชิงมนทัศน์ของภูมิภาคอื่น เช่น ภาคใต้ที่สัมพันธ์กับการเดินเรือทะเล หรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่อาจเน้นการเดินทางทางบก เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของอุปลักษณมิติที่เกิดจากภูมิโนเทศและบริบทวัฒนธรรมที่หลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

- ชัชศรีณย์ จิตคงคา. (2568). กลวิธีทางภาษาและแนวคิดของใบเสมาชีศาลเจ้าโรงเกือก: กรณีศึกษาตามแนวคิด วัจนกรรม. วารสารภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย, 11(1), 81-108.
- ณรงค์กรณ รอดทรัพย์. (2561). มโนอุปลักษณมิติแสดงความหวัง ความไม่ฝัน หรือจินตนาการในภาษาไทย. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 5(พิเศษ), 172-185.
- ปราโมทย์ ธรวิณ และรัตนชัย ปรีชาพงศ์กิจ. (2568). มโนอุปลักษณมิติ “น้ำ” ในสำนวนไทย. วารสารนิสิตวัง, 27(1), 43-55.
- พิชญ์สินี เสถียรธราดล และอรทัย ชินอัครพงศ์. (2560). ความหมายเชิงมนทัศน์ของคำว่า “โง่ง” ในภาษาไทย: การวิเคราะห์ตามแนววรรณศาสตร์ปริชาน. วารสารมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร, 14(3), 105-119.
- วรรณะรัตน์ ไชยวงศ์ และคณะ. (2568). การศึกษาอุปลักษณมิติเชิงมนทัศน์การใช้ภาษาเพื่อการสร้างกำลังใจในวรรณกรรมบำบัดประเภทหนังสือ How to. วารสารบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ ราชชมคลล้านนา, 13(2), 49-74.
- วรวรรณ เพ็ชรกิจ. (2551). การศึกษาอุปลักษณมิติเกี่ยวกับโรคมะเร็งในภาษาไทยตามแนวปริชานศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัดพระศรีรัตนมหาธาตุราชวรวิหาร สุโขทัย ครั้งที่ 1. (5 ม.ค. 2569). ข้อมูลเชื่อมโยง. (รัชดา มาอากาศ, ผู้สัมภาษณ์)
- วัดพระศรีรัตนมหาธาตุราชวรวิหาร สุโขทัย ครั้งที่ 2. (25 ม.ค. 2569). ข้อมูลเชื่อมโยง. (รัชดา มาอากาศ, ผู้สัมภาษณ์)
- วัดพระศรีรัตนมหาธาตุราชวรวิหาร พิษณุโลก ครั้งที่ 1. (7 ม.ค. 2569). ข้อมูลเชื่อมโยง. (รัชดา มาอากาศ, ผู้สัมภาษณ์)
- วัดพระศรีรัตนมหาธาตุราชวรวิหาร พิษณุโลก ครั้งที่ 2. (19 ม.ค. 2569). ข้อมูลเชื่อมโยง. (รัชดา มาอากาศ, ผู้สัมภาษณ์)
- Kövecses, Z. (2010). *Metaphor: A Practical Introduction*. (2nd ed.). Oxford: Oxford University Press.
- Lakoff, G. & Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. Chicago: University of Chicago Press.
- Lakoff, G. (1985). *Women, fire, and dangerous things: What categories reveal about the mind*. Chicago: University of Chicago Press.